

ИК ТЫМЫК ОТО...

*Тушто ладыра деч ладыра пушенге кушкеш,
Тушто мотор деч мотор саска шочеш...*

*Ик тымык ото уло мемнан элыште,
Шога тудо ото кугу ер серыште.
Тушто ладыра деч ладыра пушенге кушкеш,
Тушто мотор деч мотор саска шочеш,
Тушто, ужар лышташ лонгаште, шўшпык мура,*

*Тудо ото гыч ерышке яндар памаш йога.
Тушто шудыжат ужаргырак,
Тушто пеледышат сылнырак.
Тудо отым мый йоратем,
Тушто пушенге руышым мый вурсем.*

Лу корно. Улыжат лу корно гына. Нуным лудат да шинча ончылно раш сўрет коеш. Да сўретшым поэт чия дене огыл, а мут дене сбрастарен. Сылнымут мастар шомак денак сўретлен мошта. Но сўрет сайынак койжо манын, кажне ойсавыртышым шоналтен лудман, уныш пышташ тыршыман.

Эн ончычак "ото" шомакым ончалына. Марла-рушла мутерыште тудым "роща" манын умылтарыме. Ожно марий-влак кумалме верлан эн сылне отым ойырен налыныт. Сергей Григорьевич Чавайнат тыгай вер-шор нергенак серен манаш лиеш. Да тебе молан: вескана ты почеламутшым тўрлатыме, весемдыме годым отышто "кава юмылан кумал шогышо" ош марийым ончыктен.

*Ик тымык ото уло мемнан элыште,
Шога тудо ото кугу ер серыште...*

Тыште "элыште" шомакым "кундемыште" манын умылаш кўлеш. Молан манаш гын, автор пўтынь Россий але Марий эл нерген огыл, а шкенжын шочмо-кушмо вер-шоржў нерген ойла.

Мо дене шерге поэтлан тиде ото?

Одарланен кушшо пушенге нерген тўрлў семын каласаш лиеш. Но С. Чавайн отын кушкыл поянлыкше нерген возымыж годым "ладыра деч ладыра", "мотор деч мотор" эпитетым ойырен налын. Тудо мыланна ойла: тўняште могай сылнылык уло гын, ача-авамландын тўс моторлыкшо чыла тидын деч кўшнырак шога. Марий отын сбраллыкше шинчам куандара веле огыл, тыгак пылышланат болна, вет тушто, лышташ лонгаште, шўшпык шўшка, мланде помыш гыч чымалт лекше яндар памаш шыргыкта, чашкер воктенысе кугу ерышке "куржеш".

Поэт садланак поэт маналтеш: тудо эн кўлешан, эн келшыше шомакым кычал муын да почеламут корнылашке веранден мошта. "Отым" уэш-пачаш лудын лектыда гын, ужыда: тыште кажне мут шке олмыштыжо, нигудыжымат корандаш але весе дене вашталташ ок лий.

Колында дыр, "Ото" — С.Чавайнын шке гыч серыме икымше почеламутшо. Тудым латшым ияш улмыж годым Озан семинарийыште возен. Тидын марте южо енге "марий шомак дене почеламутым чогааш ок лий" манын шонен да ойлен, кугезына-влакын йылмыштым сопыралан, нужналан шотлен.

А Сергей Григорьевич нигў деч ончыч ончыктен: мемнан йылмына молын деч нимынярат ўлнў ок шога. Тўнжў — тудым йоратен тунемман, поянлыкшым, чинче падыраш гай мутлажым кучылт моштыман. Тўнгалтыш жапыште самырык Чавайн чыла серымыжым йолташыжлан — Владимир Мухинлан ончыктен. Мухинак "Отым" семинарийыште тунемше марий рвезе-влаклай йўкын лудын пуэн.

— Молодец, Сергей! Кертат! — шергылтын тунам йывыртен кычкыралме йўк.

Тыге С.Чавайнын поэт улмо лўмжў лектын.

Вараже автор тўнгалтыш почеламутшо дек уэш-пачаш пўртылын, тудым тўрлен, уэмден. 1905 ийыште шке возымыжым "тудо отым мый йоратем, тушто пуценте руышым мый вурсем" ой дене мучашлен гын, вескана ты почеламутыш кумда шонымашым пуртен колтен, калыкнан сай ончыкылыкшылан ўшанымыж нерген каласен:

*Марийын шонымыжо вашке ынде шуэш,
Марий калыкат, ушнен, ласкан илаш тўнгалеш.*

Калыкнам-пиалан, ласка, волгыдо илышыш лукшаш верч Сергей Григорьевич Чавайн ўмыржў мучко тыршен.

Г. ЗАЙНИЕВ.